

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การเสริมพลังอำนาจด้วยการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลภาคกลาง ครอบคลุมสาระ ดังนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะตามลำดับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยทรัพยากรการบริหารสี่ประการ คือ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์รวมอาคารสถานที่ และการบริหารจัดการในองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ที่มีผลต่อเทคนิควิธีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในศูนย์การเรียนชุมชนเพื่อเสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยทรัพยากรการบริหารสี่ประการ คือ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์รวมอาคารสถานที่ และการบริหารจัดการของศูนย์การเรียนชุมชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 และศึกษารายละเอียดเรื่อง คน คือ คุณลักษณะครูศูนย์การเรียนชุมชน และการบริหารจัดการ คือ เทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียนที่เสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

3. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะครูศูนย์การเรียนชุมชน ในด้านเทคนิควิธีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียนในศูนย์การเรียนชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

4. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับปัจจัยทรัพยากรการบริหารของศูนย์การเรียนชุมชนทั้งสี่ด้านที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะครูศูนย์การเรียนชุมชนและเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียนกับการเสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการเสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 และ ชั้น 5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.1 ผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลภาคกลาง จำนวน 119 คน จากองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 จำนวน 6 แห่ง ชั้น 3 จำนวน 6 แห่ง และชั้น 5 จำนวน 6 แห่ง

1.2 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ครู ศรช.) จำนวน 90 คน จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 จำนวน 6 แห่ง ชั้น 3 จำนวน 6 แห่ง และชั้น 5 จำนวน 6 แห่ง

1.3 ผู้เรียนหรือประชาชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ซึ่งเป็นพื้นที่เดียวกันกับผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลและครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 156 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจำนวน 4 ประเภท คือ ประเภทแบบสอบถามมี 3 ชุด ประเภทแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างมี 3 ชุด ประเภทแบบสนทนากลุ่มมี 1 ชุด และประเภทแบบวิเคราะห์เอกสารมี 1 ชุด ดังต่อไปนี้

2.1 แบบสอบถาม มี 3 ชุด ได้แก่

2.1.1 แบบสอบถาม ชุด ก สำหรับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นการแสดงความคิดเห็นเรื่องทรัพยากรการบริหารที่ประการขององค์การบริหารส่วนตำบล อันประกอบด้วย คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ร่วมอาคารสถานที่ และการบริหารจัดการ ในการเสริมพลังอำนาจด้วยการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

2.1.2 แบบสอบถาม ชุด ข สำหรับกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นการแสดงความคิดเห็นเรื่องทรัพยากรการบริหารที่ประการ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อันประกอบด้วย คน (คุณลักษณะของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน) เงิน วัสดุอุปกรณ์ร่วมอาคารสถานที่ และการบริหารจัดการ (เน้นเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนนอกระบบโรงเรียน) ในการเสริมพลังอำนาจด้วยการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

2.1.3 แบบสอบถาม ชุด ค สำหรับกลุ่มผู้เรียนหรือประชาชน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทรัพยากรการบริหารที่ประการขององค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ความคิดเห็นเกี่ยวกับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนว่าควรมีคุณลักษณะอย่างไร

และความคิดเห็นว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนควรใช้วิธีสอนรูปแบบใดเพื่อเสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชน

2.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มี 3 ชุด ได้แก่

2.2.1 แบบสัมภาษณ์ ชุด ก สำหรับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติมจากข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถาม

2.2.2 แบบสัมภาษณ์ ชุด ข สำหรับกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติมจากข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถาม

2.2.3 แบบสัมภาษณ์ ชุด ค สำหรับผู้เรียนหรือประชาชน เพื่อขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติมจากข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถาม

2.3 แบบสนทนากลุ่ม สำหรับกลุ่มผู้เรียนหรือประชาชน เพื่อสอบถามความคิดเห็นต่อผลการวิจัยว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ อย่างไร

2.4 แบบวิเคราะห์เอกสาร สำหรับการวิเคราะห์เอกสารขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น แผนพัฒนาตำบล ข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2542 – 2544 รายงานประจำปี เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล จากจำนวน 119 คน ได้แบบสอบถามคืนและสัมภาษณ์ได้ จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 77.31 กลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจากจำนวน 90 คน ได้แบบสอบถามคืนและสัมภาษณ์ได้ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 และจากกลุ่มผู้เรียนหรือประชาชน จำนวน 156 คน ได้แบบสอบถามคืนและสัมภาษณ์ได้ จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 86.54 และสนทนากลุ่มกับประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 จำนวน 41 คน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ขอข้อมูลที่เป็นเอกสารเกี่ยวกับแผนพัฒนาตำบล ข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2542 - 2544 จากองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเพื่อนำมาวิเคราะห์เอกสารด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้ว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS วิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์เอกสารข้อมูลเอกสารที่ได้จากองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล และปัจจัยทรัพยากรการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลภาคกลาง ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ที่มีผลต่อเทคนิควิธีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อเสริมพลังอำนาจให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

ตอนที่ 1.1 สถานภาพของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 1.2 ปัจจัยทรัพยากรการบริหารสี่ประการขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการเสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ย

ตอนที่ 1.3 ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในตอนที่ 1.2 มาวิเคราะห์หาความแตกต่างของปัจจัยทรัพยากรการบริหารสี่ประการแต่ละด้านที่มีผลต่อเทคนิควิธีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในภาพรวม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ONE-WAY ANOVA) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 1.4 เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยทรัพยากรการบริหารสี่ประการขององค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ที่มีผลต่อเทคนิควิธีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยการเปรียบเทียบครั้งละหลายคู่ (Multiple Comparison; LSD หรือ Fisher's Least-Significant Difference) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 สถานภาพของกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รวมถึงปัจจัยทรัพยากรการบริหารในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เน้นคุณลักษณะครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และเทคนิควิธีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลภาคกลาง ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ที่เสริมพลังอำนาจแก่ชุมชนให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

ตอนที่ 2.1 สถานภาพของกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2.2 ปัจจัยทรัพยากรการบริหารสี่ประการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับการเสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ย

ตอนที่ 2.3 ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในตอนที่ 2.2 มาวิเคราะห์หาความแตกต่างของปัจจัยทรัพยากรการบริหารในภาพรวม ด้านคน (คุณลักษณะ ครู สรช. 12 ประการ) และด้านบริหารจัดการ (เทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียน 10 ประการ) ที่มีผลต่อการเสริมพลังอำนาจแก่ประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ONE-WAY ANOVA) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2.4 เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยทรัพยากรการบริหารสี่ประการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ที่มีผลต่อการเสริมพลังอำนาจแก่ประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน โดยการเปรียบเทียบครั้งละหลายคู่ (Multiple Comparison; LSD หรือ Fisher's Least-Significant Difference) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 3 สถานภาพของกลุ่มประชาชน ความเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เทคนิควิธีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เสริมพลังอำนาจแก่ชุมชนให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเสริมพลังอำนาจแก่ประชาชนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลภาคกลาง ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5

ตอนที่ 3.1 สถานภาพของกลุ่มประชาชน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 3.2 ความเห็นของประชาชนเรื่องการสนับสนุนปัจจัยทรัพยากรการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และความเห็นของประชาชนต่อบทบาทการจัดทำกิจกรรม/โครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

ตอนที่ 3.2.1 ความเห็นของประชาชนเรื่องการสนับสนุนปัจจัยทรัพยากรการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการเสริมพลังอำนาจให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนในองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 โดยลักษณะการเลือกตอบ 1 ใน 5 ข้อที่กำหนดให้ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และแปลความหมายตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ย

ตอนที่ 3.2.2 ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทการจัดทำกิจกรรม/โครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน โดยลักษณะการเลือกตอบ 1 ใน 5 ข้อที่กำหนดให้ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และแปลความหมายตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ย

ตอนที่ 3.3 ความเห็นของประชาชนต่อการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน เน้นที่คุณลักษณะ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และเทคนิควิธีการสอนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ย

ตอนที่ 3.4 เปรียบเทียบความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณลักษณะครู 12 ประการ และเทคนิคการสอนนอกระบบโรงเรียน 10 ประการ โดยภาพรวม ที่มีผลต่อการเสริมพลังอำนาจแก่ประชาชนให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ONE-WAY ANOVA) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 3.5 เปรียบเทียบความแตกต่างของความเห็นประชาชนเกี่ยวกับคุณลักษณะ ครู 12 ประการ และเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียน 10 ประการ ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ที่มีผลต่อการเสริมพลังอำนาจแก่ประชาชนให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนโดยการเปรียบเทียบครั้งละหลายคู่ (Multiple Comparison; LSD หรือ Fisher's Least-Significant Difference) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งสี่ด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียนกับการเสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการเสริมพลังอำนาจแก่ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 วิเคราะห์โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วย Pearson Product Moment

ตอนที่ 4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารสี่ประการขององค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในภาพรวม และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารสี่ประการขององค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำแนกเป็นชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5

ตอนที่ 4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับประชาชนในภาพรวม และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับประชาชนจำแนกเป็น ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5

ตอนที่ 4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับประชาชนในภาพรวม และความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับประชาชน จำแนกเป็น ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5

ตอนที่ 5 วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และนำเสนอข้อสรุปความเห็นของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกลุ่มประชาชน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 เป็นความเรียง

ตอนที่ 5.1 วิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น กิจกรรม/โครงการการศึกษาจากระบบโรงเรียน เทคนิควิธีการสอนจากระบบโรงเรียนที่เสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของประชาชนที่ได้รับการศึกษาจากระบบโรงเรียน การประสานงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ความสำเร็จหรือปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ตอนที่ 5.2 วิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกลุ่มครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เช่น กิจกรรม/โครงการที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดให้แก่สมาชิกในชุมชน เทคนิควิธีการสอนจากระบบโรงเรียนที่เสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของประชาชนที่ได้รับการศึกษาจากระบบโรงเรียน การประสานงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ความสำเร็จหรือปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ตอนที่ 5.3 วิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกลุ่มประชาชน เช่น กิจกรรมด้านการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่องค์การบริหารส่วนตำบลและหรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดให้แก่สมาชิกในชุมชน เทคนิควิธีการสอนที่เสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของประชาชนที่ได้รับการศึกษาจากระบบโรงเรียน การประสานงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ความสำเร็จหรือปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ตอนที่ 6 วิเคราะห์เอกสารจากข้อมูลเอกสารขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการจำแนกกิจกรรม/โครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดให้แก่สมาชิกในชุมชน โดยใช้วิธีเจเนนับจำนวนกิจกรรม/โครงการตามปีงบประมาณ 2542-2544 และตามชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งกำหนดกิจกรรม/โครงการไว้ในแผนพัฒนาตำบล และข้อบังคับตำบลเกี่ยวกับรายงานงบประมาณประจำปีเพื่อการพัฒนาชุมชน โดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 7 วิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับความเห็นเรื่องปัจจัยทรัพยากรการบริหารที่ประการขององค์การบริหารส่วนตำบลที่สนับสนุนแก่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ความเห็นเรื่องการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยเน้น เรื่อง คุณลักษณะ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียน รวมถึงความเห็นเรื่องความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน และนำเสนอข้อสรุปจากการสนทนากลุ่มกับประชาชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 เป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล และการเปรียบเทียบปัจจัยทรัพยากรการบริหารที่ประการ คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์รวมอาคารสถานที่ และการบริหารจัดการในองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ที่มีผลต่อเทคนิควิธีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อเสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคกลาง ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 จำนวน 92 คน เป็นเพศชาย จำนวน 67 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 25 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 37 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 40 คน เป็นผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภา อบต. จำนวน 32 คน และมีระยะเวลาการปฏิบัติงานระหว่าง 1-3 ปี จำนวน 33 คน

1.2 ปัจจัยทรัพยากรการบริหารที่ประการขององค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ที่มีผลต่อเทคนิควิธีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อเสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนนั้น พบว่าค่าเฉลี่ยของปัจจัยทรัพยากรการบริหารแต่ละชั้นมีความแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่ค่าเฉลี่ยของปัจจัยทรัพยากรการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 จะสูงกว่าในชั้น 3 และชั้น 5 และเป็นค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง มีเพียงปัจจัยทรัพยากรการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์รวมอาคารสถานที่ในองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 เท่านั้นที่มีค่าเฉลี่ยระดับดี ทั้งในแง่ความเพียงพอและใช้การได้

แม้ว่าค่าเฉลี่ยของปัจจัยทรัพยากรการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ประการจะแตกต่างกัน แต่การทดสอบทางสถิติสรุปในภาพรวมได้ว่าปัจจัยทรัพยากรการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ประการในแต่ละด้าน มีผลต่อเทคนิควิธีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อเสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

นั้น โดยมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของปัจจัยทรัพยากรการบริหารที่ประการขององค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ครั้งละหลายคู่ ก็ปรากฏผลว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน จึงสรุปว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ข้อ 1

ตอนที่ 2 ข้อมูลสถานภาพของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และการเปรียบเทียบปัจจัยทรัพยากรการบริหารที่ประการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 คือ ด้าน คน เงิน วัสดุอุปกรณ์รวมอาคารสถานที่ และการบริหารจัดการ โดยศึกษารายละเอียด เรื่องคน คือ คุณลักษณะของ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และการบริหารจัดการ คือ เทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียนที่เสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลภาคกลาง ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 จำนวน 40 คน เป็นเพศชาย จำนวน 16 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 24 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-35 ปี จำนวน 23 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 37 คน และมีระยะเวลาการปฏิบัติงานมากกว่า 2 ปี จำนวน 22 คน

2.2 ปัจจัยทรัพยากรการบริหารที่ประการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับการเสริมพลังอำนาจให้แก่ผู้เรียนหรือประชาชนให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน โดยเน้นปัจจัยด้าน คน คือ คุณลักษณะ ครู ศรช. 12 ประการ และปัจจัยการบริหารจัดการ คือ เทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียน 10 ประการนั้น พบว่าปัจจัยด้าน คน คือ คุณลักษณะ ครู ศรช. มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันและอยู่ในระดับดีทั้ง 12 ประการ ทั้งในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ปัจจัยวัสดุอุปกรณ์รวมอาคารสถานที่ มีเพียงที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 เท่านั้นที่ระบุโดยค่าเฉลี่ยว่าอยู่ในระดับดี ปัจจัยทรัพยากรการบริหารจัดการ ที่เน้นเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียน พบว่า มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน โดยเทคนิคการสอนนอกระบบโรงเรียนส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปดี มีเพียง 2 รูปแบบ คือ การแสดงบทบาทสมมติ และการบรรยาย-อภิปราย ที่มีค่าเฉลี่ยว่าในชั้น 1 สูงกว่าชั้น 3 และสูงกว่าชั้น 5

แม้ว่าค่าเฉลี่ยของปัจจัยทรัพยากรการบริหารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ประการจะแตกต่างกัน แต่การทดสอบทางสถิติสรุปในภาพรวมได้ว่าปัจจัยทรัพยากรการบริหารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่เน้นเรื่อง คุณลักษณะ ครู ศรช. 12 ประการ และเทคนิคการสอนนอกระบบโรงเรียน 10 ประการ ที่มีผลต่อการเสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียนหรือประชาชนให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของปัจจัยทรัพยากรการบริหารที่ประการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วน

ตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ครั้งละหลายคู่ ก็ปรากฏผลว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน จึงสรุปว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2

ตอนที่ 3 ข้อมูลสถานภาพของประชาชน และเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะ ครู ศรช. และเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการเสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลภาคกลาง ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 จำนวน 135 คน เป็นเพศชาย จำนวน 53 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 82 คนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจำนวน 82 คน อาชีพหลักลูกจ้างบริษัท/โรงงาน จำนวน 23 คน

3.2 ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 เห็นว่าคุณลักษณะที่ครู ศรช.ควรมีทั้ง 12 ประการ มีค่าเฉลี่ยในระดับดี คุณลักษณะ ครู ศรช. ที่มีค่าเฉลี่ยว่าในชั้น 1 สูงกว่า ชั้น 3 และชั้น 5 มี 3 ประการ คือ ใจกว้าง จริงใจ และมนุษยสัมพันธ์ดี ส่วนเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียน ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 เห็นว่า เทคนิควิธีการสอนทั้ง 10 ประการนั้น เกือบทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยระดับดี มีเพียงเทคนิควิธีการสอนแบบการแสดงบทบาทสมมติ การบรรยาย-อภิปราย การสาธิต และทัศนศึกษา ที่ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 มีความเห็นโดยค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเทคนิควิธีการสอนที่มีค่าเฉลี่ยว่าในชั้น 1 สูงกว่า ชั้น 3 และ ชั้น 5 คือ เทคนิควิธีการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน/การฝึกอบรม เทคนิควิธีการประชุมกลุ่มย่อย/สัมมนา และเทคนิควิธีการระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหา

3.3 การเปรียบเทียบความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณลักษณะ ครู ศรช. 12 ประการ และเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียน 10 ประการ ที่มีผลต่อการเสริมพลังอำนาจแก่ประชาชนให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน โดยภาพรวมนั้น เมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความเห็นประชาชนเกี่ยวกับคุณลักษณะ ครู ศรช. และเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ครั้งละหลายคู่ ก็ปรากฏผลว่า ค่าเฉลี่ยคุณลักษณะ ครู ศรช. ในชั้น 1 สูงกว่าชั้น 5 คือ ใจกว้าง จริงใจ และมนุษยสัมพันธ์ดี ค่าเฉลี่ยเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียน ในชั้น 1 สูงกว่า ชั้น 5 คือ การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน/การฝึกอบรม และการทดสอบก็ยังคงแสดงให้เห็นได้ว่า ความเห็นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ต่อคุณลักษณะ ครู ศรช. 12 ประการ และต่อเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียน 10 ประการ มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติด้วย สอดคล้อง

กับข้อสรุปความเห็นของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ครู ศรช.) ที่กล่าวมาข้างต้น คือ ไม่เป็นไปตาม สมมติฐานการวิจัย ข้อ 2

3.4 ความเห็นของประชาชนเรื่องการสนับสนุนปัจจัยทรัพยากรการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการเสริมพลังอำนาจให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนใน องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 โดยภาพรวมปัจจัยทรัพยากรการบริหารที่สนับสนุน ทั้งในชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 แสดงว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นหน่วยที่สนับสนุนมากกว่า มีเพียงปัจจัย ด้านเงินที่ประชาชนเห็นว่าได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่าจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งใน ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ส่วนความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทการจัดทำกิจกรรม/โครงการการศึกษาในระบบโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน โดยส่วนใหญ่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งในพื้นที่องค์การบริหารส่วน ตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 มีบทบาทมากต่อการจัดทำกิจกรรม/โครงการการศึกษาในระบบโรงเรียนให้ประชาชนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 10 ประการ แต่ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 3 เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีบทบาทพอๆ กันในการจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อเสริมพลังอำนาจให้ประชาชนมีคุณลักษณะที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วม ขั้นตอนการวางแผน และขั้นตอนการกำกับดูแล ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 เห็นว่าองค์การบริหารส่วน ตำบลมีบทบาทมากในการส่งเสริมความเข้มแข็งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนของการวางแผน และขั้นตอนการดำเนินการเช่นเดียวกับองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 3 ที่มีบทบาทมาก ในขั้นตอนการดำเนินการด้วย

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารขององค์การบริหารส่วน ตำบลกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งสี่ด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการเสริมพลังอำนาจแก่ประชาชน และความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียนกับการเสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียน หรือประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 มี รายละเอียด ต่อไปนี้

4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งสี่ด้าน ในภาพรวมพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องเงินขององค์การบริหารส่วนตำบลกับคุณลักษณะของ ครู ศรช. เป็นไปในทิศทางเดียวกันสูงสุด แต่ความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยเรื่องเงินขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการประเมินผลในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็น ไปในทิศทางตรงกันข้ามมากที่สุด เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารสี่

ประการขององค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 มีรายละเอียด ดังนี้

4.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่อง คน คือผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 กับ คุณลักษณะครู ศรช. เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีเพียงองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 เท่านั้น ที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลกับปัจจัยทรัพยากรการบริหารที่เหลือสามประการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องเงินขององค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 กับปัจจัยทรัพยากรการบริหารในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามทั้งหมด ส่วนความสัมพันธ์เรื่องเงินขององค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 กับปัจจัยทรัพยากรที่เหลือสามประการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องวัสดุอุปกรณ์รวมอาคารสถานที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 กับปัจจัยทรัพยากรการบริหารในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามทั้งหมด มีเพียงองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 ที่ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยวัสดุอุปกรณ์รวมอาคารสถานที่กับปัจจัยทรัพยากรสี่ประการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด

4.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 กับปัจจัยทรัพยากรการบริหารในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีเพียงปัจจัยทรัพยากรการบริหารจัดการกับปัจจัยทรัพยากรเรื่องเงินของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 กับปัจจัยทรัพยากรการบริหารในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีเพียงปัจจัยทรัพยากรการบริหารกับปัจจัยเรื่องคุณลักษณะ ครู ศรช. ที่มีทิศทางตรงกันข้าม

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการเสริมพลังอำนาจแก่ประชาชน ในภาพรวมพบว่า ประชาชนมีความเห็นต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องวัสดุอุปกรณ์รวมอาคารสถานที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกับปัจจัยเรื่องคุณลักษณะ ครู ศรช. เป็นไปในทิศทางเดียวกันมากที่สุด และมีความเห็นต่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องคน คือ ผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลกับปัจจัยเรื่องคุณลักษณะ ครู ศรช. เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามมากที่สุด เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 กับการเสริมพลังอำนาจแก่ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 มีรายละเอียด ดังนี้

4.2.1 ความเห็นของคนคือผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 กับประชาชน เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารสี่ประการขององค์

การบริหารส่วนตำบลกับปัจจัยเรื่องคุณลักษณะ ครู ศรช. และเทคนิควิธีการสอนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามทั้งหมด

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียนกับการเสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียนหรือประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ในภาพรวม พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องวัตถุประสงค์รวมอาคารสถานที่กับปัจจัยเทคนิควิธีการสอนเป็นไปในทิศทางเดียวกันสูงสุด ส่วนความสัมพันธ์ที่เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามสูงสุด คือ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องเทคนิควิธีการสอนกับปัจจัยเรื่อง คุณลักษณะ ครู ศรช. เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียนกับการเสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียนหรือประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 มีรายละเอียด ดังนี้

4.3.1 ความสัมพันธ์ระหว่าง คุณลักษณะ ครู ศรช. ในความเห็นของ ครู ศรช. กับประชาชน ทั้งในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามหมด ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ ครู ศรช. ในความเห็นของ ครู ศรช. กับเทคนิควิธีการสอนในความเห็นของประชาชน มีเพียงในองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 เท่านั้นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4.3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องเงิน กับคุณลักษณะ ครู ศรช. และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องเงินกับเทคนิควิธีการสอน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 เป็นไปในทิศทางเดียวกันสูงสุด ส่วนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องเงินกับคุณลักษณะ ครู ศรช. เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม

4.3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องวัตถุประสงค์รวมอาคารสถานที่และคุณลักษณะ ครู ศรช. ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 เป็นไปในทิศทางเดียวกันสูงสุด แต่ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยวัตถุประสงค์รวมอาคารสถานที่กับเทคนิควิธีการสอน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 เป็นไปในทิศทางเดียวกันสูงสุด

4.3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารจัดการขั้นตอนการกำหนดแผนงานกับ คุณลักษณะ ครู ศรช. และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารจัดการขั้นตอนการกำหนดแผนงานกับเทคนิควิธีการสอน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 เป็นไปในทิศทางเดียวกันสูงสุด แต่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารจัดการขั้นตอนการเตรียมการ (คน/เงิน/วัสดุ/สถานที่)กับคุณลักษณะ ครู ศรช. และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารจัดการขั้นตอนการเตรียมการ (คน/เงิน/วัสดุ/สถานที่) กับเทคนิควิธีการสอน เป็นไปในทิศทางเดียวกันสูงสุด

4.3.5 ความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิควิธีการสอนตามความเห็นของครู ศรช. กับ

คุณลักษณะ ครู ศรช. ในความเห็นของประชาชน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 และ ชั้น 3 ความสัมพันธ์ของสองปัจจัยนี้เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิควิธีการสอนในความเห็นของ ครู ศรช. กับเทคนิควิธีการสอนในความเห็นของประชาชน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 เป็นไปในทิศทางเดียวกันสูงสุด แต่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 3 ความสัมพันธ์ของสองปัจจัยนี้เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม

4.3.6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารจัดการขั้นตอนการประเมินผลในความเห็นของ ครู ศรช. กับคุณลักษณะ ครู ศรช. ในความเห็นของประชาชน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 เป็นไปในทิศทางเดียวกันสูงสุด แต่ความสัมพันธ์ของสองปัจจัยนี้ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 3 เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารจัดการขั้นตอนการประเมินผลในความเห็นของ ครู ศรช. กับเทคนิควิธีการสอนในความเห็นของประชาชน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 เป็นไปในทิศทางเดียวกันสูงสุด

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของปัจจัยทรัพยากรการบริหารที่ประการขององค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังแสดงผลในตารางที่ 27 จะเห็นว่าความสัมพันธ์จำนวน 28 คู่ ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 มีความสัมพันธ์ของปัจจัยทรัพยากรการบริหารที่เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามถึง 25 คู่ ส่วนความสัมพันธ์ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ก็มีค่าน้อยกว่าในองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 ดังนั้นความสัมพันธ์ของปัจจัยทรัพยากรการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 กับปัจจัยทรัพยากรการบริหารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 จึงไม่น่าจะมีอิทธิพลในการเสริมพลังอำนาจแก่ชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนไปกว่าในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารที่ประการขององค์การบริหารส่วนตำบลกับประชาชน ดังแสดงผลในตารางที่ 29 เห็นได้ว่า ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามทั้งหมด จึงยังสนับสนุนว่า องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้มีบทบาทในการสนับสนุนการจัดการศึกษาในท้องถิ่น แต่ในตารางที่ 31 แสดงว่า ปัจจัยทรัพยากรการบริหารหลายประการในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับความเห็นของประชาชน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปว่า ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ข้อ 3

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยทั้ง 3 ข้อ อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม วิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์เอกสาร มีความสอดคล้องกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การเสริมพลังอำนาจด้วยการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลภาคกลาง พบว่า มีประเด็นที่สำคัญ ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานการวิจัย ข้อ 1 ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลยิ่งชั้นสูงมากเท่าไร ก็จะมีอิทธิพลมากต่อศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการเสริมพลังอำนาจแก่ชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนเพียงนั้น ซึ่งผลจากการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยโดยพิจารณาจาก ตารางที่ 14 ซึ่งไม่มีค่าเฉลี่ยของตัวแปรปัจจัยทรัพยากรการบริหารสี่ประการขององค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ที่มีผลต่อเทคนิควิธีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อเสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนอย่างชัดเจน และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารสี่ประการขององค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 จากตารางที่ 27 ก็พบว่าโดยส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม เห็นได้ชัดเจนว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องคน คือผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลกับคุณลักษณะ ครูศรช. ในพื้นที่ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามทั้งหมด ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องเงินขององค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 กับปัจจัยทรัพยากรการบริหารในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามทั้งหมด และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องวัสดุอุปกรณ์รวมอาคารสถานที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 กับปัจจัยทรัพยากรการบริหารในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามทั้งหมดเช่นเดียวกัน ในขณะที่โดยส่วนใหญ่ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทรัพยากรการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 กับปัจจัยทรัพยากรการบริหารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งตีความได้ว่าไม่มีปัจจัยทรัพยากรการบริหารด้านใดด้านหนึ่งขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอิทธิพลต่อเทคนิควิธีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อเสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนอย่างชัดเจน และองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นสูงก็ไม่ได้แสดงว่าจะมีอิทธิพลต่อศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสูงด้วย ดังนั้นการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดชั้นองค์การบริหารส่วนตำบลโดยอาศัยปัจจัยเรื่องเงินที่จัดเก็บรายได้ท้องถิ่นเป็นเกณฑ์จึงอาจไม่เหมาะสมกับภาระหน้าที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะดำเนินการให้กับท้องถิ่น

ข้อมูลมาจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มที่ยืนยันว่า องค์การบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุนเรื่องสถานที่จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์บ้าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณวิไล วรวิโกโสมิต (2540) ที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ Hooper (2000 : 16) ก็ระบุว่าองค์การส่วนท้องถิ่นเช่นที่

แลงคาเชียร์ (Lancashire) สนับสนุนสถานที่จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน Wangdi (2001 : 4-31) ระบุว่า การดำเนินการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในประเทศภูฏานนั้น ประชาชนที่ได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการชุมชนซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับสมาชิกสภา อบต. สนับสนุนให้จัดตั้งขึ้น และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน

ปัจจัยทรัพยากรการบริหาร เรื่อง คน เป็นปัญหาหนึ่งที่องค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่ได้เข้ามาร่วมดำเนินการเกี่ยวกับการจ้าง ครู สรช. อย่างจริงจังตามแผนที่วางไว้ร่วมกันระหว่างกรมการศึกษาออกโรงเรียน กับกรมการปกครอง (กรมการศึกษาออกโรงเรียน, 2541) นั่นคือมี ครู สรช. อยู่จำนวนหนึ่งเพียงเล็กน้อยที่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล สาเหตุที่เป็นเช่นนี้จากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้เหตุผลว่ายังไม่มี ความชัดเจนในนโยบายการถ่ายโอนอำนาจสู่ท้องถิ่น ประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบลหลายแห่งยังมีปัญหาเรื่องรายได้ที่จัดเก็บจากท้องถิ่น ดังนั้นจึงให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณไว้ในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2542) และพิมพ์อร สดเอี่ยม (2542) ที่ระบุว่า ประชาชนต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา อีกเหตุผลหนึ่งคืองาน โครงสร้างพื้นฐานเป็นงานที่ทำงานสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของการจัดสรรงบประมาณจากราชการที่ให้เวลาคำเนินการที่ค่อนข้างจำกัด (ชาญชัย ลิ้มปียากร, 2541) ส่วนงบประมาณด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าได้รับจากกระทรวงศึกษาธิการอยู่แล้ว ประกอบกับโครงการทางการศึกษาเป็นโครงการที่ทำได้ยากและหากกลุ่มที่สนใจได้ยากด้วย ในขณะที่งานวิจัยของพิณสุดา สิริธรรังศรีและสมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2541) พบว่า ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาเท่าที่ควร เพราะส่วนใหญ่มีใช้นักการศึกษา จึงให้ความสำคัญกับการศึกษาน้อยกว่าเศรษฐกิจและการปกครอง

อย่างไรก็ตามผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความเห็นว่าการเสริมพลังอำนาจให้แก่ผู้เรียน/สมาชิกในชุมชนนั้น ครู สรช. ควรใช้เทคนิควิธีการสอนแบบการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน/การฝึกอบรม เพราะผู้เรียนมีอายุมาก มีประสบการณ์ในการทำงานพอสมควรจึงต้องการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรประไพ อุทะนุด (2542) ประภาเพ็ญ สุวรรณ และคณะ (2540) และ อารณ โอภาสพัฒนกิจ สุขุมภรณ์ ชันธิศรี และสุกสมบุรณ์ อังรัตนกร (2543) ที่สรุปไว้ในงานวิจัยว่า การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน/การฝึกอบรมเป็นเทคนิควิธีที่สำคัญต่อกระบวนการเสริมพลังอำนาจให้แก่สมาชิกในชุมชน เพราะเป็นการส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นกล้าแสดงออก การตัดสินใจด้วยตนเอง รวมถึงการพึ่งตนเองได้ ทั้งนี้ผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าสมาชิกในชุมชนที่ได้รับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีคุณลักษณะที่เด่นชัด คือ มี/ได้รับความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร เป็นอันดับหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้รับวุฒิการศึกษาเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้มีโอกาสเลื่อนตำแหน่งในอาชีพการงานด้วย ซึ่งเป็นไปตามความประสงค์ของผู้เข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียนที่การศึกษาเป็นการเสริม

พลังอำนาจให้ได้รับโอกาสมากขึ้นในการพัฒนาความสามารถและความมั่นใจของตัวเองในฐานะ
เป็นพนักงานและในฐานะมนุษย์ด้วย (วิบูลย์ ชูเลิศศิษย์วงศ์ และพัสมน จารุรัตน์, ผู้แปล, 2539 :
43-54 จาก Ortigas, 1994)

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2 ว่า ศูนย์การเรียนชุมชนที่อยู่ในองค์การบริหารส่วน
ตำบลยิ่งชั้นสูงมากเท่าไร ก็จะมีอิทธิพลมากต่อการเสริมพลังอำนาจแก่ชุมชนเพื่อการพัฒนาชุม
ชนที่ยั่งยืนเพียงนั้น ซึ่งผลจากการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยโดย
พิจารณาจากตารางที่ 16 พบว่า ค่าเฉลี่ยของปัจจัยทรัพยากรการบริหารในศูนย์การเรียนชุมชน ใน
เรื่อง คน อันหมายถึง คุณลักษณะ ครู ศรช. มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ทั้ง 12 ประการ (การบริการจัด
หาอุปกรณ์การศึกษาและสื่ออื่นๆ การประสานงานการฝึกอบรม การบริการให้การแนะแนวและ
คำปรึกษา เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะในการสอน เสียสละ อดทน ใจกว้าง ให้เกียรติแก่ผู้เรียน
จริงใจ มีความคิดริเริ่ม และมนุษยสัมพันธ์) ทั้งในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3
ชั้น 5 โดยคุณลักษณะ ครู ศรช. แต่ละประการแต่ละชั้น มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ครู ศรช.
ที่อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ใจกว้าง ครู ศรช. ที่อยู่ในพื้นที่
องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 3 ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มนุษยสัมพันธ์ และ ครู ศรช. ที่อยู่ในพื้นที่
องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้เกียรติผู้เรียน ข้อมูลในด้านคุณลักษณะของ
ครู ศรช. ทั้งจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ สอดคล้องกับหลักการที่ Shaw (1971) ระบุไว้
ว่าครูผู้สอนผู้ใหญ่ควรมีใจกว้าง ให้เกียรติผู้เรียน มีทักษะในการสอน มีความจริงใจ มีมนุษย
สัมพันธ์ดี UNESCO(1995)ระบุไว้ว่าผู้สอน/ผู้อำนวยการในศูนย์การเรียนชุมชน ควรช่วย
จัดกระบวนการเรียนรู้อย่างรวมถึงการฝึกอบรมทักษะต่างๆ บริการให้คำแนะนำและคำปรึกษา
Hiemstra (1980b,1982) ระบุว่านักการศึกษาชุมชนควรมีความสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงขึ้นใน
ชุมชน และช่วยให้ผู้เรียนตั้งกลุ่มย่อยๆเพื่ออภิปรายเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษาในห้องเรียนที่เกี่ยวข้อง
กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม จึงสรุปได้ว่า ไม่ว่าศูนย์การเรียนชุมชนจะ
ตั้งอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นใดก็ตาม อย่างน้อย ครู ศรช. ก็ควรจะมีคุณลักษณะดังที่
กล่าวมาแล้ว

ปัจจัยทรัพยากรการบริหารจัดการ คือ เทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียน พบว่า มี
เพียง 2 รูปแบบ คือ การแสดงบทบาทสมมติ และการบรรยาย-อภิปราย ที่ค่าเฉลี่ยในชั้น 1 สูง
กว่า ชั้น 3 และสูงกว่า ชั้น 5 แต่ส่วนใหญ่แล้วเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่
ในระดับปานกลางค่อนข้างไปดี สำหรับเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียนรูปแบบการแสดง
บทบาทสมมตินั้น Knowles (1980) ให้ความเห็นไว้ว่าเป็นเทคนิคที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้เกิดพฤติ
กรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ด้านทักษะ เจตคติ และค่านิยม ซึ่งผู้เรียนการศึกษานอก
ระบบโรงเรียนที่อยู่ในชนบทก็มีความจำเป็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ต้องการสอดคล้องกันกับหลักการ

เหล่านี้ ส่วนรูปแบบการบรรยาย-อภิปราย Knowles ให้ความเห็นไว้ด้วยว่าเป็นเทคนิคที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ด้านความรู้ ความเข้าใจ และค่านิยม และยังเป็นเทคนิควิธีการสอนที่ทั้งครู และผู้เรียนให้ความสำคัญว่าเป็นการเสริมพลังอำนาจด้วยเช่นกัน เพราะเป็นวิธีการที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างรวดเร็วแก่คนจำนวนมาก ผู้เรียนให้เหตุผลว่าเทคนิควิธีนี้ผู้เรียนไม่ต้องเตรียมตัวมาเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่มีภารกิจส่วนตัวมาก ทำให้ไม่มีเวลาไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จะเห็นว่าการฟังบรรยายได้รับความรู้ที่ตรง ง่าย และสะดวก (บุญเลิศ ไพรินทร์ และคณะ, 2528; Brown(1987) อ้างถึงใน Foley, 1995 : 33) ทั้งนี้เทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียนที่ ครู ศรช. นำมาใช้ในพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 และช่วยเสริมพลังอำนาจให้แก่ผู้เรียน/สมาชิกในชุมชน คือ การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน/การฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรบริหารส่วนตำบลให้ความเห็นไว้

เทคนิควิธีอื่นๆที่รองลงมา ได้แก่ การประชุมกลุ่มย่อยและการสัมมนา การระดมความคิด เพื่อแก้ปัญหา ผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้กรณีตัวอย่าง ล้วนเป็นเทคนิควิธีที่ ครู ศรช. เห็นว่าช่วยในการเสริมพลังอำนาจแก่ผู้เรียนทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดให้มีขึ้นที่ศูนย์การเรียนชุมชนทำให้ผู้หญิงในชนบทมีโอกาสเรียนหนังสือ เพราะสะดวก และปลอดภัย จึงเป็นการเสริมพลังอำนาจในลักษณะที่เพิ่มความรู้อีกเพิ่มขึ้น มั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง ลักษณะที่ทำให้ผู้หญิงมีโอกาสเรียนหนังสือเพิ่มขึ้นนี้เป็นการส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศ ซึ่ง รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 กำหนดไว้ด้วย (Preeyanuch Jariyavidyanont, 2001 : 4-42)

ครู ศรช. เห็นว่าคุณลักษณะของผู้เรียน/สมาชิกในชุมชนอันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือ เป็นผู้ที่มี/ได้รับความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรบริหารส่วนตำบลให้ความเห็นไว้ ส่วนคุณลักษณะของการเป็นผู้ มี/ได้รับการฝึกอาชีพ/ฝึกทักษะเพื่อการดำเนินชีวิตที่ดี สอดคล้องกับที่ สัญญา สัญญาวิวัฒน์(2541) ให้ความเห็นไว้ว่า สิ่งที่องค์กรบริหารส่วนตำบลควรจะทำ คือ การสนับสนุนให้ทุกหมู่บ้านเพิ่มพูนความรู้ความสามารถด้านต่างๆ โดยเฉพาะใน 5 ด้าน คือ ด้านเทคโนโลยี (Technology) ด้านเศรษฐกิจ (Economics) โดยเฉพาะเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน (Self sufficient economy) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (Natural resource) ด้านจิตใจ (Mental) คือ การมีจิตใจเข้มแข็งมุ่งมั่นที่จะทำให้ตัวเองพึ่งตนเองได้ เช่นเดียวกันกับโครงการ ACYF (All-China Youth Federation : 6) ประเทศจีนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจาก ESCAP HRD ปี 1999 โดยโครงการนี้ให้ความสำคัญกับการเสริมพลังอำนาจแก่เยาวชนทั่วทั้งประเทศจีนให้มีโอกาสเรียนหนังสือและฝึกเป็นช่างเทคนิค ขจัดปัญหาการว่างงาน และยังมีโครงการอื่นๆ อีกในปีเดียวกันนั้น เช่น โครงการ NYKS (Nehru Yuva Kendra Sangathan : 21) ประเทศอินเดีย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้รู้หนังสือ ขจัดปัญหาความยากจน ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ และส่งเสริมเรื่องสิทธิมนุษยชน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การ

จัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการให้ความสำคัญในระดับรากหญ้า และโครงการ KYDO (Khmer Youth Development Organization : 67) ประเทศเขมร ที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมประชาธิปไตย ซึ่งพิจารณาจากกิจกรรม / โครงการต่างๆที่ใช้เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อการเสริมพลังอำนาจแก่ชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนจึงมีความเป็นมาตรฐานที่ใช้กัน โดยทั่วไปทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยไม่เกี่ยวกับเรื่องราวได้ของท้องถิ่น

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การเสริมพลังอำนาจด้วยการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ควรให้ความสำคัญกับคุณลักษณะครู ศรช. กับเทคนิควิธีการสอนที่เสริมพลังอำนาจเป็นสำคัญในเบื้องต้น โดยในภาพรวมนอกจากครู ศรช. จะมีมนุษยสัมพันธ์ดีแล้ว ควรมีคุณลักษณะอื่นๆประกอบอีก เช่น ใจกว้าง ให้เกียรติผู้เรียน มีทักษะในการสอน และมีความจริงใจ เป็นต้น ส่วนเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียนที่ช่วยเสริมพลังอำนาจให้แก่ผู้เรียน นอกจากเน้นที่การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน / การฝึกอบรมของผู้เรียนแล้ว ยังอาจมีเทคนิควิธีการสอนอื่นๆ ได้อีก เช่น การประชุมกลุ่มย่อยและการสัมมนา การระดมความคิดเพื่อแก้ปัญหา ผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้กรณีตัวอย่าง การแสดงบทบาทสมมติ และการบรรยาย - อภิปราย เป็นต้น

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานการวิจัย ข้อ 3 ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรการบริหารในศูนย์การเรียนชุมชนกับทรัพยากรการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลยิ่งมากเท่าไร ก็จะมีอิทธิพลต่อการเสริมพลังอำนาจแก่ชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนเพียงนั้น ซึ่งผลจากการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย จึงอภิปรายผลการวิจัยได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรการบริหารในศูนย์การเรียนชุมชนกับทรัพยากรการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีอิทธิพลต่อการเสริมพลังอำนาจแก่ชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องจากโดยภาพรวมประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 เห็นว่าการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ได้รับการสนับสนุนปัจจัยทรัพยากรการบริหารที่ประการจากศูนย์การเรียนชุมชนมากกว่าที่ได้รับจากองค์การบริหารส่วนตำบล ดังแสดงไว้ในตารางที่ 21 และศูนย์การเรียนชุมชนก็มีบทบาทมากต่อการจัดทำกิจกรรม/โครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมพลังอำนาจให้ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ดังแสดงไว้ในตารางที่ 22 โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ระบุว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องการบริหารจัดการกับปัจจัยทรัพยากรเรื่องเงินของศูนย์การเรียนชุมชนที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งขัดแย้งกับข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่ม ครู ศรช. ที่ให้ความเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุนปัจจัยด้านสถานที่มากที่สุด เนื่องจากมีสถานที่ของที่ทำกรองค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดสรรให้เป็นที่ตั้งของศูนย์การเรียนชุมชน แต่ผู้เรียน / ประชาชนในชุมชนอาจไม่ทราบถึงที่มาของแหล่งเงินที่ใช้ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนชุมชน

อนึ่ง จากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) พบว่า ปัจจัยเรื่อง คน (Man) และปัจจัยเรื่อง การบริหารจัดการ (Management) ทั้งในองค์การบริหารส่วนตำบลและในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีความสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลกับทรัพยากรการบริหารในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน เนื่องจากแม้องค์กรจะมี เงิน และวัสดุอุปกรณ์ เป็นอย่างดี หากคนที่มีอำนาจจัดการไม่เหมาะสมและยังมีการบริหารจัดการที่ไม่ดีด้วย เช่น การจัดสรรเงินในการจัดทำกิจกรรม/โครงการไม่เหมาะสมทั้งจำนวนที่จัดสรรให้ และระยะเวลาที่ให้ดำเนินการ รวมถึงไม่ให้ความสำคัญต่อการจัดฝึกอบรมให้บุคลากรด้านการเงิน-พัสดุให้มีความสามารถในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของราชการ ก็อาจจะเป็นเหตุให้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ที่เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นลบ

บทบาทในการจัดทำกิจกรรม/โครงการการศึกษาอบรมของระบบโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนตำบลกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผู้เรียน/ประชาชนเห็นว่ากิจกรรม/โครงการที่จัดขึ้นเพื่อเสริมพลังอำนาจให้ประชาชนมีคุณลักษณะ 10 ประการ คือ มี / ได้รับความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร / ได้รับการฝึกอาชีพ/ทักษะการดำเนินชีวิตที่ดี มีความมั่นใจในตนเอง สามารถกำหนดวิถีชีวิตตนเองได้ สามารถพึ่งตนเองได้ มีการวางแผน สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาตนเองได้ ตระหนักด้วยตนเองว่ามีพลังระดับจิตสำนึกได้ มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และมีความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วมในชุมชนนั้นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะเป็นหน่วยที่มีบทบาทมากกว่า ดังแสดงไว้ในตารางที่ 22 จึงเป็นการยืนยันว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรม/โครงการการศึกษาอบรมโรงเรียนเพื่อการเสริมพลังอำนาจแก่ประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน แม้ว่าประชาชนจะมีคุณลักษณะที่มีความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วมในชุมชนในขั้นตอนของการดำเนินการ และองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีบทบาทมากที่สุดที่ทำให้ประชาชนมีคุณลักษณะที่มีความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วมในชุมชนในขั้นตอนของการดำเนินการ แต่ในขั้นตอนของการวางแผนและการกำกับดูแล องค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกลับมีบทบาทพอๆ กัน ซึ่งเน้นให้เห็นว่าบทบาทที่องค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญกับการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนโดยนโยบายของกระทรวงมหาดไทย และที่กำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญ 2540 ซึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอันรวมถึงองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการตามนโยบายเรื่องนี้อย่างกว้างขวาง (Thai Development Newsletter, 2000 : 93) เช่นเดียวกับที่ Mohan & Stokke (2000 : 252) ระบุว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนคือการเสริมพลังอำนาจให้กับคนในท้องถิ่น และสอดคล้องกับกระบวนการเสริมพลังอำนาจ ตามแนวคิดเรื่อง มโนธรรมสำนึก (Conscitization) ของ Freire (1972) และแนวคิดในการปฏิบัติการทางสังคม (Social action) ของ Newman (1995)

การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนโดยมุ่งที่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน จึงมีบทบาทสำคัญต่อการพิจารณาเรื่องคุณลักษณะ ครู ศรช. และเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียน โดยความ

เห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะของ ครู ศรช. ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ในการเสริมพลังอำนาจเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน พบว่าเกือบทั้งหมดของคุณลักษณะของ ครู ศรช. มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ยกเว้นเพียงคุณลักษณะ ครู ศรช. ที่บริหารจัดการหาอุปกรณ์การศึกษาและสื่ออื่นๆ ที่ ชั้น 5 สูงกว่า ชั้น 3 ดังแสดงไว้ในตารางที่ 23 ซึ่งประชาชนเห็นว่าเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่ ครู ศรช. ต้องจัดหามาอยู่แล้ว ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มกับประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 ทั้ง 6 แห่งด้วย คุณลักษณะ ครู ศรช. ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความโดดเด่นมากทั้งในองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าเฉลี่ยในชั้น 1 สูงที่สุด ผลที่เป็นเช่นนี้อาจอธิบายได้ว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นสูง เช่น ชั้น 1 สูงกว่า ชั้น 3 และสูงกว่า ชั้น 5 ทั้งโดยสภาพแวดล้อมทางกายภาพและประชาชนที่มีลักษณะของความเป็นเมืองมากกว่าความเป็นชนบท จึงทำให้ครูต้องปรับบุคลิกภาพที่เน้นการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเพื่อดึงดูดใจให้ประชาชนเข้ามาใช้บริการหรือการให้ความร่วมมือกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รวมทั้งเทคนิควิธีการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน/การฝึกอบรมก็เป็นการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและส่งเสริมประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นเมืองมากกว่ามักจะกล้าแสดงออก และใช้สิทธิในการแสดงความคิดเห็นมากกว่าประชาชนในชนบท ประชาชนให้ความเห็นว่าหากองค์การบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุนด้านเงินงบประมาณเพื่อการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้มากขึ้น ก็น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการทำกิจกรรม/โครงการให้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เทคนิคการระดมความคิดเพื่อแก้ปัญหา ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าได้รับการเสริมพลังอำนาจด้วย เพราะมีโอกาสดำเนินการแสดงศักยภาพของตนที่จะพิจารณาสภาพปัญหาในท้องถิ่นและหาแนวทางแก้ไขร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน ถือเป็นกระบวนการจัดการศึกษาของ Freire และผู้เรียนก็จะมีโอกาสได้รับความรู้และประสบการณ์ภายในกลุ่มร่วมกัน(Newman,1995; Scott & Jaffe,1991) เทคนิคผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ก็มีความเหมาะสม เพราะผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ตามแนวทางและความสนใจของตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ Roger (1985) และ Knowles (1980) อย่างไรก็ตามเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียนนอกจากจะให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนแล้ว ควรให้เกิดการเรียนรู้และความเพลิดเพลินด้วย นั่นคือการเรียนรู้คู่กับความสนุกสนาน ตามคำให้สัมภาษณ์ของกำนันโชคชัย ชัยณรงค์ (19 สิงหาคม 2544) และแนวคิดการจัดการศึกษาแบบ “เพลิน” (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2542) ที่ผสมผสานระหว่าง เล่น กับ เรียน คือ PLAY +LEARN เป็น PLEARN ส่วนครู สุรินทร์ กิจนิตย์ชีว์ (สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2544) ก็ให้ความเห็นว่า การให้การศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาบุคคลที่แท้จริงต้อง “เข้าทางมวยให้เป็น” หมายถึง การนำหลักการทางการสอนมาใช้ต้องรู้จักปรับให้เข้ากับลักษณะของผู้เรียน ลักษณะของชุมชน และการขอความร่วมมือจากผู้รู้ในท้องถิ่นมาช่วยเป็นแรงสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนด้วย ประการสำคัญคือ การจัดการ

ศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องเป็นวัฏจักรที่มีความต่อเนื่อง ดังเช่นในแผนภาพที่ 1 ของ Rogers (1992) และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรม/โครงการต่างๆ ให้มีความรู้ มีความสามารถพึ่งตนเองได้ ตระหนักในความสามารถของตนว่ามีพลังที่จะยกระดับจิตสำนึกได้ จนถึงมั่นใจในตนเองที่จะตัดสินใจปัญหาได้ด้วยตนเอง อันเป็นการเสริมพลังอำนาจ เพื่อพัฒนาปัจเจกบุคคล รวมถึงการพัฒนาชุมชน โดยมีเป้าหมายสุดท้ายคือ การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

ผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์เอกสาร พบว่าคุณลักษณะที่ผู้เรียน/ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 ชั้น 3 ชั้น 5 เห็นว่าเป็นผลมาจากกิจกรรมการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่เด่นชัดมาก คือ มี/ได้รับความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาสายสามัญ ซึ่งเป็นที่ต้องการของผู้เรียนมาก ทั้งนี้เนื่องจากขาดโอกาสทางการศึกษาในวัยเยาว์ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากปัญหาความยากจน ปัญหาครอบครัว ปัญหาความปลอดภัย เป็นต้น ในลักษณะของการจัดการศึกษาให้แก่ชุมชน เพื่อเสริมพลังอำนาจโดยผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนี้ มิใช่การดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐเท่านั้น แต่องค์กรเอกชนที่ไม่มุ่งหวังกำไร (NGOs) หรือแม้แต่หน่วยงานของเอกชนก็ดำเนินการเรื่องการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาสด้วยทั้งในรูปแบบให้การสนับสนุนผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และดำเนินการเอง ดังที่ Noor (2001 : 4-30) นำเสนอไว้ว่าในประเทศมาเลเซียก็มีลักษณะเป็นเช่นนี้ คุณลักษณะของผู้เรียน/สมาชิกในชุมชนที่เด่นชัดในลำดับต่อไป คือ มี/ได้รับการฝึกอาชีพ/ฝึกทักษะเพื่อการดำเนินชีวิตที่ดี ซึ่งเห็นว่าการได้รับการฝึกอาชีพ ทำให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ ไม่เป็นภาระแก่บุคคลอื่น นั่นคือพึ่งตนเองได้ ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน สอดคล้องตามแนวคิดการสร้างเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ (สภาวิจัยแห่งชาติ, 2544) และความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจนี้จะยั่งยืนต่อไปหากสมาชิกในชุมชนมีสุขภาพที่ดีและมีการศึกษา (Ranis & Stewart, 2000 : 197) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพึ่งตนเองได้แล้ว ก็สามารถก้าวไปสู่การเป็นที่พึ่งให้แก่ผู้อื่น (พระเทพเวที; ประยุทธ์ ปยุตโต, 2536)

ลำดับสุดท้ายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน คือ มีความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนับสนุนให้เกิดกับสมาชิกในชุมชนอยู่แล้ว เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาในระดับชุมชนและต่อเนื่องถึงระดับชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาเพ็ญ สุวรรณ และคณะ (2540) ที่การเสริมพลังอำนาจด้วยการรวมกลุ่มร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน นำไปสู่สุขภาพที่ดีที่ยั่งยืน งานวิจัยของกรณู ไชยแขวง (2541) ที่บ่งว่าการพัฒนาชุมชนควรปล่อยให้ประชาชนในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันรับผิดชอบ และร่วมกันรับผลประโยชน์ รวมถึงแนวคิดของ UNESCO (1998) ที่การเสริมพลังอำนาจถือเป็นความเข้มแข็งภายในและความเชื่อมั่นในการกล้าเผชิญ สิทธิในการตัดสินใจกับทางเลือกในชีวิต ความสามารถอันมีอิทธิพลต่อกระบวนการทางสังคมที่จะมีผลต่อชีวิตของเขาและทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสังคม

กิจกรรมการส่งเสริมชุมชน ให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ผู้เรียนหรือประชาชนให้ความสำคัญมาก เนื่องจากการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนตามแนวคิดของคณะกรรมการธิการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนานั้น ถือว่าคนในรุ่นปัจจุบันจะต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ โดยเหลือเก็บไว้ให้คนรุ่นต่อไปมีใช้ด้วย ขณะเดียวกันก็ต้องปกป้องสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดี ไม่ถูกทำลายไปพร้อมกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งประเทศไทยตระหนักและเห็นความจำเป็นในเรื่องนี้ ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จึงเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพื่อคนจะได้พัฒนาสังคม เกื้อกูลต่อธรรมชาติ และใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด สืบเนื่องถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545-2549) ที่ยังคงเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น (Wisdom capital) ตามแนวคิดที่ปรากฏในเอกสารของสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2544) คือใช้ภูมิปัญญาจากชาวบ้านมาสานประโยชน์ให้ชุมชนยั่งยืนอยู่ได้ทั้ง ทางด้านสาธารณสุขและด้านการเกษตร รวมถึงการดำรงชีวิตอย่างผาสุก เอื้อเพื่อช่วยเหลือพึ่งพากัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ทำให้ทราบว่า การเสริมพลังอำนาจด้วยการศึกษานอกระบบ โรงเรียนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน มีปัจจัยสำคัญต่อการเสริมพลังอำนาจ คือ คุณลักษณะของครู ทราย. ที่ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ดี และเทคนิควิธีการสอนนอกระบบโรงเรียนที่เน้นการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน / การฝึกอบรมของผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกเหนือไปจากปัจจัยทรัพยากรการบริหารที่ประการขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะสนับสนุน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะทั้งในเชิงวิชาการและอาจนำไปสู่แนวนโยบายในการปฏิบัติ ดังนี้

1. ควรเน้นการให้ความสำคัญต่อการอบรมผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เข้าใจปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษาผู้ใหญ่ แนวคิดการจัดการศึกษาในชุมชน แนวคิดการพัฒนาชุมชน และหลักการสร้างพลังอำนาจ ด้วยเทคนิควิธีการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการเสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชนได้ตามเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง
2. ควรเผยแพร่คุณลักษณะที่เหมาะสมของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และเทคนิคการสอนนอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมพลังอำนาจแก่ประชาชนให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนให้กว้างขวาง เพื่อให้มีการนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนหรือประชาชนในแต่ละท้องถิ่นต่อไป
3. ควรพิจารณาเรื่องอัตราประจำให้กับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งอาจจะสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนหรือสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลที่ชัดเจน รวมทั้งสวัสดิการที่พึงได้รับ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงาน อันเป็นผลให้การดำเนินงานการจัดการศึกษาในชุมชนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

4. ในพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลบางแห่งยังไม่มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนถาวร ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอาจจะประสานงานกับสมาชิกสภา อบต. หรือประชาชนในท้องถิ่น เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้ที่มิฐานะการเงินดีในท้องถิ่นให้การสนับสนุน เช่น อนุญาตให้ใช้ศาลาพักผ่อนหน้าบ้าน หรืออนุญาตให้ใช้ศาลาพักผ่อนริมน้ำ เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

5. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรประสานงานกับองค์กรบริหารส่วนตำบลอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรเสนอแผนการดำเนินกิจกรรม / โครงการต่างๆ ตามกำหนดเวลาที่องค์กรบริหารส่วนตำบลจัดทำแผนพัฒนาตำบล เพื่อจะได้บรรจุไว้เป็นสายลักษณะอักษร และให้การสนับสนุนเป็นรูปธรรมต่อไป

6. ด้วยอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกองค์กรมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับ ตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น ดังนั้นองค์กรบริหารส่วนตำบลจึงมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการทางด้านการจัดการศึกษาให้แก่ท้องถิ่นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาในท้องถิ่นควรดำเนินการในลักษณะขององค์กรรวม คือ พิจารณาทุกเรื่องไปด้วยกันอย่างบูรณาการ โดยดึงผู้มีความรู้ความสามารถในท้องถิ่นเข้ามาร่วมงานด้วย และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้อำนาจที่เป็นพี่น้อง สามัคคี ให้ทุกคนมีส่วนร่วมก็จะช่วยพัฒนาปัจเจกบุคคลและพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน

7. การกำหนดชั้นขององค์กรบริหารส่วนตำบล นอกจากการพิจารณาโดยใช้เกณฑ์การจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่นเป็นหลักแล้ว ควรพิจารณาด้านอื่นๆ ประกอบด้วย เช่น ระดับการศึกษาของประชาชนในพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลโดยภาพรวม ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ทำเลที่ตั้ง ศักยภาพของผู้นำชุมชน ความสามารถในการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของประชาชน

8. การกำหนดชั้นขององค์กรบริหารส่วนตำบล ควรกำหนดเป็น 3 ชั้น เช่น ชั้นสูง ชั้นกลาง ชั้นต่ำ หรือชั้นใหญ่ ชั้นกลาง ชั้นเล็ก น่าจะเพียงพอ เนื่องจากสามารถจำแนกปัจจัยความเหมือนหรือความแตกต่างด้านทรัพยากรการบริหารได้พอสมควรที่จะนำไปเป็นข้อพิจารณาประกอบการเสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป คือ

1. ควรมีการวิจัยเรื่องการเสริมพลังอำนาจด้วยการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนในพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลในภาคอื่นๆ อีกทั้ง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออก เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดทำระบบฐานข้อมูลต่อไป

2. ควรพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อนำไปศึกษาปัญหาวิจัยเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น และสามารถศึกษาในเชิงลึกได้ด้วย